

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ตามธรรมนูญกรุงโรมได้กำหนดให้ความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเป็นหนึ่งในบรรดาอาชญากรรมหลักซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่ด้วยคำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่ไม่อาจแสดงลักษณะเฉพาะได้เหมือนกับความผิดฐานการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์หรืออาชญากรรมสงคราม จึงทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในลักษณะของความผิดฐานนี้ ยิ่งไปกว่านั้นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติยังไม่ได้มีการจัดทำเป็นอนุสัญญาไว้โดยเฉพาะ ดังเช่นอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในคำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติและฐานความผิดจึงจำเป็นต้องศึกษาจากกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ บทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากคำพิพากษาของศาลด้วย

ความพยายามในการให้คำจำกัดความความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติมิใช่เกิดขึ้นในกระบวนการบัญญัติกฎหมายเท่านั้น แต่องค์กรตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นศาลระหว่างประเทศหรือศาลภายในประเทศก็การพัฒนาอย่างรวดเร็วขึ้น จากการตีความและการพิจารณาพิพากษาคดี โดยเฉพาะการพิจารณาคดีของศาลอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นแหล่งที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญ ในขณะที่คำพิพากษาของศาลภายในประเทศก็มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดเป็นกฎหมายจารีตประเพณี หรือหลักกฎหมายอันเป็นที่ยอมรับทั่วไปของชาติที่เจริญแล้วต่อไปด้วยเช่นกัน นอกจากนี้การศึกษาถึงการตีความของคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศก็มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้มากขึ้น และถือว่าเป็นการตีความที่น่าเชื่อถือได้ เนื่องจากคณะกรรมการดังกล่าวได้รับมอบหมายจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในการพัฒนาหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงให้ทราบปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆ ที่เคยเกิดขึ้น และนำมาใช้วิเคราะห์คำจำกัดความที่ปรากฏอยู่ในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศว่าได้แก้ไขข้อบกพร่องในอดีตไปมากน้อยเพียงใด

จากหลักฐานที่ปรากฏแนวความคิดเรื่องอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเกิดขึ้นครั้งแรกจากการประกาศข้อความอันแสดงถึงการห้ามละเมิด "กฎหมายแห่งมนุษยชาติ" ไว้ใน Martens Clause ซึ่งปรากฏอยู่ในอนุสัญญากรุงเฮกหลายฉบับ และได้บัญญัติขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนไว้ในธรรมนูญศาลนูเรมเบิร์กซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของวิวัฒนาการของการให้คำจำกัดความอาชญากรรมต่อมนุษยชาติด้วย แม้ว่าธรรมนูญศาลนูเรมเบิร์กจะร่างขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายที่จะ

ดำเนินคดีกับผู้นำหลักซึ่งได้ก่ออาชญากรรมสงครามเป็นสำคัญ แต่ธรรมนูญศาลนูเรมเบิร์กยังได้ บทบัญญัติความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติไว้รองรับกรณีที่มีการกระทำของผู้ก่อสงครามนั้น ไม่อาจปรับใช้บทบัญญัติความผิดฐานอาชญากรรมสงครามโดยตรง โดยเฉพาะการกระทำที่เหยื่อ ผู้ถูกกระทำนั้นเป็นบุคคลสัญชาติเดียวกันกับผู้กระทำ ในระยะแรกนี้ความผิดฐานอาชญากรรมต่อ มนุษยชาติจึงมีลักษณะของความผิดเกิดขึ้นโดยอาศัยความเกี่ยวพันกับอาชญากรรมสงคราม หรือ อาชญากรรมต่อสันติภาพซึ่งลักษณะของความเกี่ยวพันดังกล่าวนี้ยังได้นำมาบัญญัติไว้ในธรรมนูญ ศาลโตเกียว และหลักนูเรมเบิร์กซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการกฏหมายระหว่างประเทศด้วย

ในช่วงต่อมาการประมวลความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้ปรากฏอยู่ใน CCL 10 เพื่อให้เป็นมาตรฐานทางกฎหมายในประเทศเยอรมันในการดำเนินคดีกับอาชญากรรมสงคราม โดยคำจำกัดความที่ปรากฏอยู่ใน CCL 10 นั้นได้เพิ่มเติมรูปแบบของความผิดซึ่งอาจตกอยู่ภายใต้ ความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ อันได้แก่ การกักขัง การทรมานและการข่มขืนไว้ด้วย แม้ ว่าตามธรรมนูญศาลนูเรมเบิร์กจะได้อำหนดถึง “การกระทำที่ไร้มนุษยธรรมอื่นๆ” ไว้สำหรับอุดช่องว่าง ความผิดแล้วก็ตาม ทั้งนี้ความเปลี่ยนแปลงของบทบัญญัติความผิดฐานอาชญากรรมต่อ มนุษยชาติที่สำคัญก็คือ CCL 10 ไม่ได้กำหนดถึงเรื่องความเกี่ยวพันกับสงครามไว้ในความผิดฐาน อาชญากรรมต่อมนุษยชาติดังเช่นที่เคยบัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลนูเรมเบิร์กและโตเกียว จึงทำให้ ศาลสามารถพิจารณาคดีได้แม้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในภาวะสันติ ไม่จำกัดเฉพาะการกระทำที่ เกิดขึ้นในภาวะสงครามเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติศาลก็ยังคงนำข้อกำหนดเรื่องความเกี่ยวพันกับ สงครามมาใช้ในการพิจารณาคดีอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเหมือนที่เคยปฏิบัติมา

วิวัฒนาการของการให้คำจำกัดความอาชญากรรมต่อมนุษยชาติในช่วงต่อมาได้ปรากฏ อยู่ในธรรมนูญศาลยูโกสลาเวียรวมทั้งคำพิพากษาของศาลนั้นซึ่งมีส่วนสำคัญในการแสดงให้เห็น ถึงลักษณะของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามที่ปรากฏในกฎหมายจารีตประเพณีระหว่าง ประเทศ คำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลยูโกสลาเวีย ข้อสังเกตคือตามธรรมนูญศาลยูโกสลาเวียนั้นปรากฏว่าได้มีการบัญญัติข้อกำหนดในเรื่องความ เกี่ยวพันของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติกับการขัดกันทางอาวุธไว้ ทั้งที่เคยมีความพยายามที่จะยก เลิกข้อกำหนดในเรื่องนี้แล้วก็ตาม อย่างไรก็ตามคำพิพากษาของศาลยูโกสลาเวียได้ชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบเรื่องความเกี่ยวพันกับสงครามตามที่ได้ปรากฏอยู่ในธรรมนูญศาลนูเรมเบิร์ก และ ธรรมนูญศาลยูโกสลาเวีย นั้น ไม่มีความสอดคล้องกับกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ จน กระทั่งในการจัดทำธรรมนูญศาลรวันดาและธรรมนูญกรุงโรมก็ได้ยกเลิกองค์ประกอบเรื่องการขัด กันทางอาวุธออกไปเช่นกัน

สำหรับคำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลวันดา นอกจากจะได้ยกเลิกข้อกำหนดเรื่องการขัดกันทางอาวุธแล้ว บทบัญญัติในธรรมนูญศาลนี้ยังได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งสะท้อนอยู่ในบทบัญญัติของธรรมนูญกรุงโรมด้วย นั่นคือ การกำหนดว่าอาชญากรรมต่อมนุษยชาติจะต้องประกอบด้วยการกระทำที่เป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีที่เกิดขึ้นในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบซึ่งกระทำต่อประชาชนพลเรือน

นอกจากความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติจะได้บัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ ความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติยังปรากฏอยู่ในกฎหมายภายในประเทศและการดำเนินคดีของศาลบางประเทศด้วย เช่น ประเทศอิสราเอล ประเทศฝรั่งเศส และประเทศแคนาดา เป็นต้น

1. ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับคำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติในธรรมนูญกรุงโรม

สำหรับการวิเคราะห์คำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของธรรมนูญกรุงโรมซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาของกฎหมายระหว่างประเทศนับตั้งแต่ช่วงการจัดทำธรรมนูญศาลนูเรมเบิร์กเป็นต้นมา

ข้อดีของคำจำกัดความตามธรรมนูญกรุงโรม

1. ประเด็นที่แน่ชัดประการหนึ่งของความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติในกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็คือความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ผู้กระทำผิดซึ่งเป็นปัจเจกชนย่อมมีความรับผิดชอบในทางอาญาได้ และความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาตินั้นไม่จำเป็นต้องอาศัยความเกี่ยวข้องกับสงครามหรือการขัดกันทางอาวุธอีกต่อไป กล่าวคือ การกระทำอันเป็นความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาตินั้นอาจเกิดขึ้นได้ไม่ในช่วงภาวะสงคราม การขัดกันทางอาวุธ หรือแม้กระทั่งในภาวะสันติก็ตาม ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าธรรมนูญกรุงโรมเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางของกฎหมายจารีตประเพณีในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

2. การปรับใช้ความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามธรรมนูญกรุงโรม นอกเหนือจากการให้คำจำกัดความตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 7 วรรค 2 และวรรค 3 ของธรรมนูญกรุงโรมแล้ว คณะกรรมาธิการเตรียมการสำหรับศาลอาญาระหว่างประเทศยังได้จัดทำองค์ประกอบของอาชญากรรมเพื่อช่วยศาลอาญาระหว่างประเทศในการตีความและการบังคับใช้บทบัญญัติของความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติด้วยโดยสามารถสรุปลักษณะสำคัญของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามธรรมนูญกรุงโรมได้ดังนี้

(1) การกระทำที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นการกระทำอันไร้มนุษยธรรม ซึ่งทำให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส หรือเกิดอันตรายร้ายแรงแก่กายหรือจิตใจ หรือพลานามัย

(2) การกระทำนั้นจะต้องได้กระทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบซึ่งได้กระทำต่อสมาชิกของกลุ่มประชาชนพลเรือน ซึ่งองค์ประกอบนี้เกิดจากความพยายามที่จะให้ธรรมนูญกรุงโรมแสดงถึงความแตกต่างของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติกับความผิดอาญาตามกฎหมายภายในประเทศได้อย่างชัดเจนนั้น จึงได้มีการบัญญัติลักษณะของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติด้วยการกำหนดคำว่า “ในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบ” ขึ้น ดังนั้นความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามธรรมนูญกรุงโรมนั้น อาจเกิดจากการกระทำลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสองลักษณะนี้ก็ได้ ลักษณะแรก คือ ลักษณะของการกระทำที่เกิดขึ้นในวงกว้างซึ่งพิเคราะห์ได้จากการกระทำที่เกี่ยวข้องกับเหยื่อจำนวนมาก อีกลักษณะหนึ่ง คือ ลักษณะของการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบซึ่งพิเคราะห์ได้จากการกระทำที่ได้ดำเนินการตามแผน หรือนโยบายที่วางไว้ร่วมกันอย่างมุ่งมั่น และสม่ำเสมอ การกำหนดองค์ประกอบของความผิดเช่นนี้ทำให้อาชญากรรมต่อมนุษยชาติมีลักษณะของฐานความผิดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

(3) ในแง่ของเจตนาในการกระทำความผิด คำจำกัดความตามธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศตามข้อ 7 กำหนดว่าผู้กระทำผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติจำต้องรู้ถึงลักษณะของการโจมตีในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบต่อประชาชนพลเรือนด้วย โดยไม่ได้หมายความว่าต้องรู้ถึงรายละเอียดของการโจมตีหรือแผนการหรือนโยบายของรัฐหรือองค์กรด้วย ทั้งนี้เฉพาะแต่เพียงความผิดฐาน “การรังควาน” เท่านั้นซึ่งนอกจากผู้กระทำผิดจะต้องรู้ถึงลักษณะของการโจมตีในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบต่อประชาชนพลเรือนแล้ว ผู้กระทำผิดยังต้องมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดการแบ่งแยกสาเหตุทางการเมือง เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา เพศ หรือสาเหตุอย่างอื่นอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างสากลว่าไม่สามารถกระทำได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย

3. นอกจากนี้ธรรมนูญกรุงโรมยังได้กำหนดความผิดฐาน "การบังคับให้ประชาชนขนย้าย" เป็นรูปแบบของความผิดที่เพิ่มเติมมาจาก "การขับไล่" และยังสามารถขยายความผิดฐานกักขังโดยการรวมเอาความผิดฐาน "การทำให้สิ้นซึ่งเสรีภาพทางกายภาพอย่างร้ายแรงอันเป็นการละเมิดกฎเกณฑ์ขั้นพื้นฐานแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ" เพิ่มเข้ามาด้วย ในส่วนของความผิดทางเพศ ธรรมนูญกรุงโรมยังได้กำหนดให้ความผิดฐาน "การทำให้เป็นทาสทางเพศ การบังคับให้เป็นโสเภณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ การบังคับให้ทำหมัน หรือรูปแบบอื่นที่เทียบได้กับการใช้ความรุนแรงทางเพศซึ่งมีลักษณะร้ายแรง" เป็นความผิดทางเพศเช่นเดียวกับความผิดฐานข่มขืน สำหรับความผิดฐานการรังควานซึ่งตามธรรมนูญศาลยุติธรรมและธรรมนูญศาลวันตากำหนดให้ความผิดดังกล่าวต้องประกอบด้วยเจตนาที่จะก่อให้เกิดการแบ่งแยกอันเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมือง เชื้อชาติ และศาสนาเท่านั้น แต่ตามธรรมนูญกรุงโรมได้กำหนดเพิ่มเติมว่าความผิดดังกล่าวนั้นอาจกระทำโดยมีสาเหตุทางการเมือง เชื้อชาติ และศาสนา รวมทั้งอาจจะมีสาเหตุมาจากเรื่องสัญชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม เพศหรือเนื่องจากเหตุผลอื่นใดซึ่งยอมรับกันในสากลโลกว่าต้องห้ามตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วยก็ได้ นอกจากนี้ธรรมนูญกรุงโรมยังได้กำหนดรูปแบบของการเกิดความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติขึ้นมาใหม่ด้วย นั่นคือ การทำให้สูญหาย และการเหยียดผิว

4. ธรรมนูญกรุงโรมยอมรับว่า การกระทำซึ่งเกิดจากนโยบายขององค์กรนั้นก็ถือเป็นความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าการก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ นอกจากจะเกิดจากนโยบายของรัฐ และองค์กรได้แล้ว ก็อาจเกิดจากการกระทำของกลุ่มบุคคลใดๆ ด้วย และแม้ว่าจะมิได้มีการจัดตั้งขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม

5. ในส่วนขององค์ประกอบของอาชญากรรมซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการเตรียมการสำหรับศาลอาญาระหว่างประเทศนั้นได้มีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในลักษณะของฐานความผิดได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากการจำแนกองค์ประกอบของความผิดแต่ละรูปแบบไว้โดยชี้ให้เห็นว่าความผิดแต่ละรูปแบบ อันได้แก่ การฆาตกรรม การทำลายล้าง การเอาคนลงเป็นทาส การเนรเทศ หรือบังคับโยกย้ายประชาชน การจำคุกหรือการลิดรอนเสรีภาพทางกายภาพที่ร้ายแรงอื่นๆ การทรมาน การข่มขืน การทำให้เป็นทาสทางเพศ การบังคับให้เป็นโสเภณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ การบังคับให้ทำหมัน การกระทำรุนแรงทางเพศ การรังควาน การบังคับให้บุคคลหายสาบสูญ และอาชญากรรมการเหยียดผิวอาจแปรสภาพกลายเป็นความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้ หากมีการกระทำซึ่งครบองค์ประกอบของความผิดตามที่ระบุไว้ โดยองค์ประกอบของความผิดนี้ จำแนกได้เป็นองค์ประกอบภายนอก และองค์ประกอบภายใน โดยความผิดต่างๆ นั้นมีองค์

ประกอบภายนอกที่เหมือนกันก็คือ การกระทำนั้นต้องเป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีในวงกว้างหรือ
 อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายต่อประชาชนพลเรือนใดๆ และมีองค์ประกอบภายในที่เหมือนกันก็
 คือ ผู้กระทำต้องรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นส่วนหนึ่ง หรือตั้งใจให้เป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีในวงกว้าง
 หรืออย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายต่อประชาชนพลเรือนใดๆด้วย

จึงอาจสรุปได้ว่าคำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามธรรมนูญกรุงโรมนั้น
 ได้สร้างความชัดเจนแก่ลักษณะของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติมากขึ้น โดยการกำหนดให้อาชญา
 กรรมต่อมนุษยชาติมีลักษณะที่เกิดขึ้นในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบ ทั้งยังยกเลิกข้อกำหนด
 เกี่ยวพันกับการขัดกันทางอาวุธของความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติด้วย ทำให้ฐานความ
 ผิดดังกล่าวครอบคลุมสถานการณ์ของการกระทำความผิดได้กว้างขวางขึ้น แม้ในช่วงภาวะสันติ
 นอกจากนั้นคำจำกัดความตามธรรมนูญนี้ก็ไม่ได้วางข้อกำหนดให้ต้องพิสูจน์ถึงเจตนาของผู้
 กระทำผิดที่จะก่อให้เกิดการแบ่งแยกในการก่ออาชญากรรมทุกรูปแบบ อย่างที่ปรากฏในธรรมนูญ
 ศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดาแต่ประการใด จึงทำให้ไม่เกิดการจำกัดรูปแบบของ
 ความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติไว้มากจนเกินไป สิ่งที่สำคัญเหนืออื่นใดก็คือคำจำกัด
 ความดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากความตกลงร่วมกันของนานาประเทศ จึงไม่อาจโต้แย้งได้ว่าเป็น
 กฎหมายย้อนหลังดังที่เคยปรากฏมา

นอกจากนี้คำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามธรรมนูญกรุงโรมยังทำให้เกิด
 ความเข้าใจในลักษณะความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมต่อมนุษยชาติกับอาชญากรรมสงคราม
 ได้อย่างชัดเจนมากขึ้นด้วย กล่าวคือ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติจะเป็นการกระทำอาชญากรรมที่
 เกิดขึ้นทั้งในภาวะสงครามและภาวะสันติ ในขณะที่อาชญากรรมสงครามนั้นจะต้องเป็นการ
 กระทำเฉพาะที่เกิดขึ้นเมื่ออยู่ในภาวะสงครามเท่านั้น และมีความแตกต่างจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์
 เนื่องจากความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มีฐานความผิดที่ปรับใช้ได้แคบกว่าความผิดฐานอาญา
 กรรมต่อมนุษยชาติ เพราะความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นั้นจะต้องเป็นการกระทำที่มุ่งกระทำต่อ
 กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดที่ตั้งระบุไว้เท่านั้น อันได้แก่ กลุ่มสัญชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเชื้อชาติ หรือกลุ่ม
 ศาสนา แต่ความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเป็นการกระทำต่อประชาชนพลเรือน ไม่
 จำเพาะว่าต้องเป็นการกระทำต่อกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาและวิเคราะห์คำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ
 นอกจากจะพบว่ามีส่วนที่พัฒนาในทางที่ดีขึ้นแล้ว ในส่วนของคำจำกัดความที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญ
 กรุงโรมก็พบว่ายังมีข้อปรับปรุงบางประการด้วย ดังนี้

ข้อควรปรับปรุงของคำจำกัดความตามธรรมนูญกรุงโรม

1. การที่บทบัญญัติใช้ข้อความว่าอาชญากรรมต่อมนุษยชาตินั้น หมายถึง การกระทำใดๆ ซึ่ง " เป็นส่วนหนึ่ง " ของการโจมตี และธรรมนูญกรุงโรมได้อธิบายคำว่า " การโจมตี " หมายถึง กระบวนการกระทำซึ่งดำเนินไปครั้งแล้วครั้งเล่า เช่นนี้ อาจทำให้เข้าใจว่าต้องมีกระบวนการกระทำ ซึ่งดำเนินไปครั้งแล้วครั้งเล่าเกิดขึ้นมาก่อน จึงจะมีความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเกิดขึ้น ตามมา แต่ความจริงแล้วการกระทำเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การทำลายล้างที่ได้กระทำ ในลักษณะของการโจมตีในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบก็เป็นความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้โดยความผิดนั่นเอง การกำหนดความหมายของการ " การโจมตี " เช่นนี้ จึงอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้

2. ตามที่ธรรมนูญกรุงโรมได้บัญญัติไว้ว่า การโจมตีที่มีเป้าหมายต่อประชาชนพลเรือน ใดๆ หมายถึง กระบวนการกระทำซึ่งดำเนินไปครั้งแล้วครั้งเล่าต่อประชาชนพลเรือน อันเป็นการ " ดำเนินการตามหรือสนองนโยบายของรัฐหรือองค์กร " ¹ อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดได้ว่า ธรรมนูญกรุงโรมได้กำหนดให้ข้อกำหนดเรื่องนโยบายเป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงความเป็นระบบของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ดังนั้นจึงควรพิจารณาว่า " นโยบาย " ได้แสดงให้เห็นว่าความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ เกี่ยวข้องกับการกระทำของรัฐหรือองค์กรซึ่งเป็นตัวตนที่อยู่เบื้องหลังนโยบายเท่านั้น มิใช่เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นระบบได้เสียทีเดียว

3. ในทางปฏิบัติอาจเกิดกรณีที่ไม่สามารถอธิบายได้ว่าบุคคลใดเป็น " พลเรือน " เนื่องจากการพิจารณาเพียงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ได้เข้าร่วมในการสู้รบหรือไม่นั้นไม่อาจเพียงพอ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่การขัดกันมีลักษณะภายในประเทศมากขึ้น ดังนั้นจึงควรกำหนดความหมายคำว่า " พลเรือน " ไว้ให้ชัดเจน และมีขอบเขตการคุ้มครองมากขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่เข้าร่วมในการสู้รบเท่านั้น กล่าวคือ นอกจากจะกำหนดว่า พลเรือนหมายความว่า ผู้ที่มีได้เข้าร่วมในการสู้รบ หรือ สังกัดกองกำลังทหารแล้ว คำว่า " พลเรือน " ยังควรจะหมายความรวมถึง ผู้ที่เข้าร่วมในการสู้รบ แต่ได้ออกจากการสู้รบนั้นแล้ว และผู้ที่เข้าต่อสู้เนื่องมาจากสาเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเฉพาะการกระทำอันเกิดจากการป้องกันตัวเองหรือบุคคลในครอบครัวโดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วย

¹ Art. 7 (2) (a) of the Rome Statute of International Criminal Court .

4. ข้อกำหนดตามวรรค 2 (a) ที่ว่า การโจมตีที่มีเป้าหมายต่อประชาชนพลเรือน หมายถึง “กระบวนการ...อันเป็นการดำเนินการตามหรือสนองนโยบายของรัฐหรือองค์กร...” ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการกระทำที่ “ดำเนินการตาม” หรือ “สนอง” นโยบายของรัฐเท่านั้น แต่ควรครอบคลุมถึงการจำยอม การยินยอม การยอมรับ และการรับรองด้วย และไม่ว่าการกระทำเหล่านั้นจะได้กระทำโดยชัดแจ้งหรือปริยายก็ตาม

สำหรับในส่วนขององค์ประกอบของอาชญากรรมมีข้อควรปรับปรุงดังนี้

1. ความผิดฐานการเอาคนลงเป็นทาสได้กำหนดว่าความผิดนี้เกิดจากการใช้อำนาจที่ติดอยู่กับสิทธิความเป็นเจ้าของในตัวบุคคลไว้ เช่น การซื้อ การขาย การให้หรือการแลกเปลี่ยนซึ่งดูเหมือนเป็นการจำกัดเขตอำนาจศาลไว้เฉพาะการเอาคนลงเป็นทาสที่เกี่ยวข้องกับการค้า แม้ว่าจะใช้ถ้อยคำในเชิงที่แสดงตัวอย่างก็ตาม หรือแม้ว่าจะได้กำหนดถึงการใช้อำนาจนั้นอาจเป็นการลิดรอนเสรีภาพอย่างใดอันคล้ายคลึงกันของบุคคลไว้ด้วย แต่ก็อาจทำให้เข้าใจได้ว่าหมายถึงการลิดรอนเสรีภาพในลักษณะอย่างเดียวกันกับการซื้อ การขาย การให้หรือการแลกเปลี่ยนทางการค้า นั่นเอง ทั้งที่แท้จริงแล้วการลิดรอนเสรีภาพนั้นย่อมรวมถึง การบังคับใช้แรงงาน หรือการลดฐานะบุคคลลง ตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเพิ่มเติมว่าด้วยการเลิกล้มระบบทาส การค้าทาสด้วย

2. การกำหนดว่าการรังควานั้นจะต้องเป็นการลิดรอนสิทธิขั้นพื้นฐาน “อย่างรุนแรง” (severe deprivation) เป็นการจำกัดขอบเขตในการบังคับใช้บทบัญญัติไว้เคร่งครัดจนเกินไป เพราะการรังควานอาจจะประกอบด้วยการกระทำละเมิดซึ่งมิได้มีความรุนแรงมากนัก แต่ก็ควรถือเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้ เมื่อได้กระทำโดยเจตนาที่มุ่งหมายให้เกิดการแบ่งแยกต่อกลุ่มหรือหมู่คณะ ตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดี Blaskic ว่าลักษณะและความรุนแรงของการรังควานนี้ไม่ได้มาจากความรุนแรงของการกระทำ แต่เกิดจากเจตนาของผู้กระทำนั่นเอง

2. ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับคำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติในกฎหมายไทย

ในแง่ผลของการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีต่อประเทศไทยนั้นศาลอาญาระหว่างประเทศย่อมมีอำนาจเหนืออาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ โดยอัตโนมัติและทันทีเมื่อรัฐเข้าเป็นภาคี ส่วนอาชญากรรมสงคราม รัฐภาคีสามารถทำคำประกาศเมื่อเข้าเป็นภาคีว่า ตนไม่ยอมรับเขตอำนาจศาลเหนืออาชญากรรมสงคราม เมื่อ

อาชญากรรมนั้นกระทำโดยคนชาติหรือภายในดินแดนรัฐตน ซึ่งจะเป็นผลให้ศาลไม่มีเขตอำนาจเหนืออาชญากรรมดังกล่าวเป็นระยะเวลา 7 ปี นับตั้งแต่ธรรมนูญมีผลบังคับกับรัฐนั้น ทั้งนี้คำประกาศดังกล่าวสามารถเพิกถอนเมื่อใดก็ได้ โดยการให้สัตยาบันนั้นจำเป็นต้องออกกฎหมายอนุวัติการ เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะรองรับพันธกรณีที่มีอยู่ในธรรมนูญศาล โดยมีข้อสังเกตที่ควรพิจารณาว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาค่อนข้างกังวลในการที่รัฐต่างๆ เข้าเป็นภาคีในองค์การนี้ ทั้งยังกีดกันผ่านมาตรการที่จะตัดความช่วยเหลือทางการทหารกับประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีแต่ได้มีการยกเว้นให้กับบางประเทศ เช่น ปากีสถาน ญี่ปุ่น เป็นต้น²

ในส่วนของประเทศไทยหากประเทศไทยจะได้ให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีศาลนี้ ซึ่งนอกจากประเด็นเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของพระมหากษัตริย์ในธรรมนูญศาลแล้ว ยังมีประเด็นเรื่องต่างๆ ก็คือ³

1. เรื่องอธิปไตยของศาลไทยโดยเฉพาะกรณีที่มีความขัดแย้งกันระหว่างศาลไทยกับศาลอาญาระหว่างประเทศ
2. เรื่องความรับผิดชอบของทหารในกรณีที่เกิดการสู้รบกันเนื่องจากขณะนี้ยังมีสถานการณ์ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านอยู่บ้าง จึงมีความวิตกกังวลจากหน่วยปฏิบัติ

ในส่วนของความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตามที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญกรุงโรม นั้นมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือ ไม่ปรากฏว่ามีความผิดลักษณะใดในประมวลกฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบของการโจมตีเกิดขึ้นในวงกว้าง หรือได้กระทำอย่างเป็นระบบ ซึ่งเทียบความร้ายแรงได้กับความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติเลย ดังนั้นในการเข้าเป็นภาคีกับธรรมนูญกรุงโรมนี้ ประเทศไทยควรคำนึงว่ากฎหมายของไทยที่จะนำมาปรับใช้ดำเนินคดีและลงโทษกับผู้กระทำความผิดควรจะต้องสอดคล้องกับธรรมนูญกรุงโรม โดยมีข้อพิจารณาถึงความสอดคล้องของความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติกับกฎหมายของไทยบางประการดังนี้

1. ลักษณะของการกระทำที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งของการโจมตีในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายต่อประชาชนพลเรือนใดๆ และ ผู้กระทำต้องรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นส่วนหนึ่ง หรือตั้ง

² ศาลอาญาระหว่างประเทศกับประเทศไทย: ผลกระทบและความคาดหวัง Available from www.senate.go.th/committee/seminar/htm [2003, February 4]

³ Ibid.

ใจให้เป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบโดยมีเป้าหมายต่อประชาชนพลเรือนใดๆด้วยนั้น เป็นองค์ประกอบของความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่จำเป็นจะต้องบัญญัติไว้

2. ความผิดฐานการทำลายล้าง แม้ว่าจะมีลักษณะของการกระทำเช่นเดียวกับความผิดฐานฆ่าคนตายตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยก็ตาม แต่การทำลายล้างนั้นก่อให้เกิดหรือเป็นส่วนหนึ่งของการฆ่าสมาชิกจำนวนมากของกลุ่มประชาชนพลเรือน การทำลายล้างจึงแตกต่างจากการฆ่าคนตายโดยเจตนา เนื่องจากการทำลายล้างนั้นเป็นการกระทำต่อกลุ่มคนจำนวนมาก และการทำลายล้างนั้นอาจจะก่อให้เกิดผลแก่ความตายหรือไม่ก็ถือเป็นความผิดได้ ดังนั้นจึงควรคำนึงว่าบทบัญญัติของความผิดฐานฆ่าคนตายตามประมวลกฎหมายอาญามีอาจนำมาปรับใช้กับความผิดฐานการทำลายล้างได้อย่างแท้จริง

3. ความผิดฐานเอาคนลงเป็นทาส แม้ว่าจะปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยแล้วแต่การแปลคำว่า “ทาส” ของนักกฎหมายไทยยังมีแนวทางที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับความผิดฐานเอาคนลงเป็นทาสตามที่ปรากฏอยู่ในธรรมนูญกรุงโรมนั้นควรจะหมายความรวมถึงการใช้สิทธิในความเป็นเจ้าของในตัวบุคคลทั้งในทางการค้า การบังคับใช้แรงงานและการลดฐานะบุคคลลงด้วย

4. ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามธรรมนูญกรุงโรมนั้น หมายความถึง การบุกรุกร่างกายของบุคคลหนึ่งโดยการสอดแทรกเข้าไปในส่วนใดๆของร่างกายผู้ถูกระทำด้วยอวัยวะเพศหรือเข้าไปทางทวารหรือทางอวัยวะสืบพันธุ์ ด้วยวัตถุหรือส่วนอื่นใดของร่างกาย การกระทำ ความผิดฐานข่มขืนตามธรรมนูญกรุงโรมผู้ตกเป็นเหยื่อจึงอาจจะเป็นผู้หญิง ผู้ชายรวมทั้งเพศกลางก็ได้ เนื่องจากการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยจำกัดผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทำว่าจะต้องเป็นผู้หญิงเท่านั้น ดังนั้นการกระทำที่เหยื่อเป็นผู้ชายตามกฎหมายไทยนั้นถือเป็นแต่เพียงความผิดฐานกระทำอนาจารเท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับธรรมนูญกรุงโรม

5. ความผิดฐานเนรเทศหรือบังคับโยกย้ายประชาชน ความผิดฐานจำคุกหรือลิดรอนเสรีภาพทางกายภาพที่ร้ายแรงอื่นๆ การบังคับให้เป็นโสเภณี แม้ว่าอาจปรับใช้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาบางฐานลงโทษได้แต่ในความหมายของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติแล้วยังไม่อาจเปรียบเทียบได้กับความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ เพราะยังขาดสาระสำคัญคือ

กระทำนั้นจะต้องเกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีในวงกว้างหรืออย่างเป็นระบบต่อประชาชนพลเรือนด้วย

6. ความผิดฐานการทรมาน การทำให้เป็นทาสทางเพศ การบังคับให้ตั้งครรภ์ การบังคับให้ทำหมัน การกระทำรุนแรงทางเพศ การรังควาน การบังคับให้บุคคลหายสาบสูญและการเหยียดผิว ยังไม่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาโดยเฉพาะ

7. ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.2457 พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พ.ศ.2494 พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2495 และพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.2530 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนจึงจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องของกฎหมายดังกล่าวกับธรรมนูญกรุงโรมด้วย เนื่องจากตามธรรมนูญกรุงโรมนั้นการกระทำของผู้บังคับบัญชา รวมทั้งนายทหารแม้ว่าจะกระทำการไปตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาก็อาจถูกดำเนินคดีให้รับผิดชอบอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้

3. แนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหาอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ และการเยียวยาผู้เสียหาย

แนวทางการป้องกัน

1. การที่แนวความคิดเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติขาดความชัดเจน จึงยากแก่การทำความเข้าใจและบังคับใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างถูกต้อง ทำให้บุคคลที่เสี่ยงต่อการตกเป็นผู้กระทำผิดไม่ทราบว่าตนกำลังกระทำการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศอยู่ ดังนั้นการสร้างแนวทางในการบัญญัติความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติจึงถือได้ว่ามีส่วนช่วยในการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติทางหนึ่งด้วย

2. การเผยแพร่ให้ความรู้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เป็นแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะการเผยแพร่ความรู้ต่อกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ เช่น ผู้นำทางการเมือง หรือนายทหารทุกระดับชั้น ย่อมจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้มากขึ้น และช่วยในการตัดสินใจของนายทหารชั้นผู้น้อย ให้สามารถ

ตัดสินใจได้ดีขึ้นว่าควรปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือไม่ เพื่อหลีกเลี่ยงจากการตกเป็น
ผู้กระทำความผิดโดยมิได้ตั้งใจ

แนวทางการแก้ไข

การแก้ไขปัญหาการก่ออาชญากรรมหลัก ที่ได้กระทำมาโดยตลอดก็คือ การนำตัวผู้กระทำ
ผิดมาดำเนินคดีและลงโทษโดยศาลเฉพาะกิจที่ตั้งขึ้นมาภายหลังจากการกระทำความผิดได้
เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้นการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศในลักษณะถาวรขึ้นมา จึงทำให้สามารถ
ดำเนินคดีกับผู้ก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้ทันทีโดยไม่ต้องรอการจัดตั้งศาลเฉพาะกิจเหมือนที่
เคยผ่านมา

แนวทางการเยียวยา

1. การฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้ก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ

โดยปกติแล้วผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดนั้นย่อมมีสิทธิที่น่าคดีฟ้องร้องต่อศาล
ภายในประเทศของตนได้ หากปรากฏตัวผู้กระทำผิดในประเทศที่ศาลนั้นตั้งอยู่และผู้ตกเป็นเหยื่อ
ถือสัญชาติของประเทศนั้น

นอกจากนี้ในทางระหว่างประเทศ ผู้ตกเป็นเหยื่อยังมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลอาญาระหว่าง
ประเทศได้ โดยการเสนอเรื่องไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการไต่สวนเรื่องราวและนำ
คดีขึ้นสู่ศาล หรืออาจให้รัฐที่ตนถือสัญชาตินำคดีขึ้นสู่ศาลโดยรัฐนั่นเองหรือโดยเสนอเรื่องให้
พนักงานอัยการนำคดีขึ้นสู่ศาลก็ได้ ทั้งนี้ศาลอาญาระหว่างประเทศจะต้องดำเนินมาตรการที่
เหมาะสมเพื่อคุ้มครองความปลอดภัย สวัสดิภาพทางกาย ทางจิตใจ ศักดิ์ศรีและความเป็นอยู่
ส่วนตัวของผู้เสียหายในระหว่างการสืบสวนสอบสวน และการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลด้วย

ยิ่งกว่านั้นในปัจจุบันมีแนวโน้มในการการดำเนินคดีกับอาชญากรรมระหว่างประเทศโดย
การใช้หลักเขตอำนาจสากลเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐหนึ่งรัฐใดสามารถดำเนินคดีกับผู้ก่ออาชญากรรม
ระหว่างประเทศได้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะถือสัญชาติของประเทศใด และไม่ว่าความผิดนั้นจะกระทำ
ขึ้น ณ ที่ใดก็ตาม เช่น การจัดกฎหมายว่าด้วยการลงโทษการกระทำอันละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่าง
ร้ายแรงของประเทศเบลเยียม เป็นต้น

2. การชดใช้แก่เหยื่อผู้เสียหาย

ศาลอาญาระหว่างประเทศจะต้องกำหนดหลักการที่เกี่ยวกับการชดใช้แก่ผู้เสียหาย รวมทั้งการชดใช้คืน การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและการฟื้นฟูสภาพด้วย

ในปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมาย การบังคับใช้ข้อบังคับของคณะมนตรีความมั่นคงที่ 1422 และความตกลงข้อ 98 ของประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการประกาศถอนตัวของประเทศสหรัฐอเมริกาในการเข้าเป็นภาคีของธรรมนูญกรุงโรม ได้แสดงให้เห็นถึงเจตนาของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างแข็งขันว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ประสงค์ที่จะให้บุคคลที่ถือสัญชาติของตน ถูกดำเนินคดีภายใต้เขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการที่บุคคลซึ่งเข้าไปปฏิบัติรักษาสันติภาพ (peace-keeping) ในต่างประเทศ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดี โดยศาลอาญาระหว่างประเทศได้ง่าย ทั้งนี้ในเดือนกรกฎาคม ปีค.ศ.2003 นี้ จะเป็นวันครบกำหนดการบังคับใช้ข้อมติ 1422 และ ความตกลงข้อ 98 ดังนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาจึงพยายามที่จะให้มีการต่ออายุการบังคับใช้ข้อมติดังกล่าว และพยายามกดดันรัฐบาลประเทศต่างๆ ให้ลงนามในความตกลงข้อ 98 นี้ โดยการประกาศว่าจะตัดความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทหาร หากประเทศใดไม่ยอมทำความตกลงกับตน การกระทำของประเทศมหาอำนาจเช่นนี้จึงนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการดำเนินการของศาลอาญาระหว่างประเทศ

สุดท้ายนี้แม้คำจำกัดความอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่ปรากฏในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้มากขึ้น แต่ข้อจำกัดในเรื่องเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศในการพิจารณาพิพากษาคดี ก็เป็นอุปสรรคสำคัญในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี เนื่องจากในกรณีที่มีความผิดได้เกิดขึ้นในดินแดนของรัฐที่มีได้เป็นภาคีหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นคนชาติของรัฐที่มีได้เป็นภาคีนั้น ศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีเขตอำนาจเหนือความผิดนั้นก็ต่อเมื่อรัฐนั้นได้ให้ความยินยอมเท่านั้น ดังนั้นนอกเหนือจากควมมีประสิทธิภาพของบทกฎหมายแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากรัฐต่างๆ โดยเฉพาะรัฐมหาอำนาจและรัฐที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งที่ยังไม่ประสงค์เข้าเป็นภาคีในธรรมนูญศาล เนื่องจาก การเข้าร่วมเป็นภาคีในธรรมนูญศาลระหว่างประเทศของเหล่าประเทศมหาอำนาจ ย่อมเป็นเงื่อนไขสำคัญของประสิทธิภาพและความสำเร็จของการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าการนำหลักเขตอำนาจสากลมาปรับใช้ในการดำเนินคดีกับอาชญากรรมหลัก ก็จะมีส่วนช่วยให้การดำเนินคดีกับอาชญากรรมเหล่านั้นง่ายขึ้น เพราะตามหลักเขตอำนาจสากลนั้น รัฐใดรัฐหนึ่งย่อมมีอำนาจที่จะดำเนินคดีกับอาชญากรรมร้ายแรงซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมระหว่างประเทศได้ ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะได้กระทำโดยบุคคลสัญชาติใด หรือกระทำขึ้น ณ ที่ใดก็ตาม